

Det ideella idrottsengagemangets baksidor

Jonas Stier, Mälardalens universitet

Inledning

Ofta betonas värdet och nyttan av ideellt engagemang i svensk idrott. Och det med rätta. Men ett sådant engagemang har även en baksida. Den här studien diskuterar utmaningar kopplade till det ideella, exempelvis att ha egna barn i laget, förekomsten av starka könsnormer och tystnadskulturer samt situationer då kritik övergår i konflikter, trakasserier och hot. Kapitlet behandlar även frågor om otillåten påverkan av föreningsledare, tränare, funktionärer och styrelsemedlemmar, liksom innebörden av en god styrning av idrotten.

Här följer två fiktiva berättelser som fångar det ideella idrottsengagemangets dubbelhet:

Arne har varit engagerad i den lokala fotbollsklubben i hela sitt liv – först som spelare, sedan som tränare och numera som ansvarig för plan och klubbstuga. För honom har föreningen varit hans ”familj” och givit honom meningsfull fritid och många minnesvärda stunder.

Liksom Arne skulle nog de flesta hålla med om att det är givande, inspirerande och roligt att vara engagerad i idrotten. Det är nog de främsta skälen till att över 800 000 av Sveriges invånare engagerar sig som tränare, ledare, funktionärer eller styrelsemedlemmar.¹ Den absoluta majoriteten gör dessutom detta på ideell basis. Hur är det möjligt? Vad driver dem att göra det?

Att vara ideellt engagerad i idrotten är detta till trots inte alltid enkelt eller positivt, vilket Annas berättelse visar:

När Annas son började spela ishockey blev hon, med sina egna ord, ”en hockeymorsa”. Hon skjutsade till matcher och bakade bullar till försäljning, för att sedan bli ordförande i klubben. Som ordförande har hon fått kritik, höra glåpord och blivit uthängd på sociala medier. Detta har fått henne att må väldigt dåligt. Allt började när hon fick avskeda en tränare som betedde sig illa mot barnen.

¹ Riksidrottsförbundet (2023a). ”Idrottsrörelsens samlande organisation”. Startside rf.se.

Ibland är det alltså i stället svårt, utmanande, konfliktfyllt eller till och ohälsosamt att engagera sig i idrotten. Varför är det så? Och vilka utmaningar och risker ligger i det ideella idrottsengagemanget?

Vidare i texten definieras ”ideellt” som frivilligt engagemang utan primär affärs-
mässig eller ekonomisk vinning. Marginell ersättning för uppdrag, till exempel som
matchfunktionär, ryms således inom det ideella arbetet. Det handlar alltså om
insatser från tiotusentals människor, vilka varken har sitt idrottsengagemang som
huvudsaklig sysselsättning eller inkomstkälla. Sådant engagemang finns i såväl helt
ideella föreningar som elitinriktade klubbar med stora kommersiella intäkter, och
professionella företagslika arbetsformer.

Om studien

Denna text är skriven för idrottsrörelsens ideella ledare, politiska beslutsfattare och
andra med ett intresse för dessa frågor. Den belyser olika aspekter av det ideella
idrottsengagemanget för exempelvis tränare, ledare, funktionärer eller styrelse-
medlemmar och diskuterar drivkrafter och risker med ideellt engagemang, liksom
hur olika situationer kan hanteras.

Studien baseras på de senaste årens medierapportering om problem inom idrotts-
rörelsen, samt intervjuer med tolv personer (nio kvinnor och tre män) genomförda
under hösten 2024. Intervjupersonerna är engagerade i idrottsrörelsen som trä-
nare, ledare, funktionärer, förbundsrepresentanter eller styrelsemedlemmar.
Intervjuerna var mellan en halvtimme och en timme långa.

Analysen baseras på dels befintlig nationell och internationell forskning, dels mina
egna erfarenheter. Jag är sociolog, professor i socialt arbete, och har länge bedrivit
idrottsforskning. På uppdrag av Svenska Gymnastikförbundet gjorde jag en genom-
lysning av ledarskapskulturen inom svensk landslagsgymnastik under åren 2012–
2013. Rapporten *Blod, svett och tårar* rönste stor uppmärksamhet och ledde till ett
förändringsarbete inom gymnastiken. Jag är också en av författarna till Centrum
för idrottsforsknings antologi *Idrottens riskzoner: Om vägar till trygghet och trovär-
dig idrott* (2021) samt styrelsemedlem och en av grundarna av Safesport Sweden.²

En studie av detta slag kan inte göra anspråk på att kartlägga alla orsaker till, eller
omfattningen av, det ideella idrottsengagemangets utmaningar och baksidor. Den
svenska idrottsrörelsen är alltför stor och mångfacetterad för att möjliggöra detta.
Min ambition är att visa och resonera kring olika typer av utmaningar kopplade till

² Se Safesportsweden.org. Webbplats.

det ideella engagemanget. Jag vill också diskutera strategier och lösningar för att hantera dessa utmaningar.

En ny tid för idrottsrörelsen

”Idrottens innebörd och de värderingar den sprider är en funktion av varje tids och plats ideologiska strömningar.”³ Så skrev kulturteoretikern Raymond Williams för över 30 år sedan. Låt oss börja där – i dåtiden. Sverige har en lång idrottstradition och unik folkrörelsehistoria. Trots olikheter i syften och arbetsätt finns många gemensamma nämnare mellan nykterhets-, arbetar-, frikyrko-, folkbildnings- och idrottsrörelserna. De bygger exempelvis på individuella drivkrafter och kollektiv mobilisering; att människor gör något tillsammans för att nå mål bortom personlig vinning. Utan ideellt stöd och engagemang skulle folkrörelserna inte fungera.

Totalt sett har folkrörelserna en jämn könsfördelning i fråga om ideellt engagemang.⁴ I den största, idrottsrörelsen, är däremot män i majoritet. År 2023 fanns däri, enligt Riksidrottsförbundet, 746 000 ideella ledare – vilka lade 140 miljoner timmar på denna verksamhet.⁵ Av dem var 60 procent män och 40 procent kvinnor.⁶

Det finns en rad skäl för att engagera sig i idrotten. Intresse och kärlek för sporten, en vilja att investera egen tid, få tid med sina barn eller pengar för att nå en målsättning är vanliga orsaker. Det kan också handla om att bidra till idrottsliga prestationer, ökad fysisk aktivitet hos äldre eller en meningsfull fritid för unga. För många innebär idrottsengagemanget också en hälsosam livsstil och ett rikt socialt liv. Idrottsplatsen är än i dag det sociala navet i många mindre samhällen.

Idrotten har varit en stor del i många människors uppväxt och viktig för byn, kvarteret eller staden där de växte upp. Kanske har du syskon, kompisar eller föräldrar som på olika sätt deltagit i idrotten, som utövare, funktionärer, tränare eller godisförsäljare? Kanske har de sålt bingolotter vid affären eller skjutsat till matcher? Kanske är det denna inspiration som driver just dig som ideell ledare? Tillsammans utgör detta grundstenarna i idrottens ”logik” och egna berättelser.⁷

Samtidigt utmanas denna logik och dessa berättelser av andra logiker och berättelser. Dagens idrott är mer professionaliserad, kommersialiserad och elitinriktad än förut. Den är en stor industri som producerar varor och tjänster. Sändningstill-

³ Williams, R. (1992). *Idrottens historia*, s. 5.

⁴ Svender, J. m.fl. (2019). *Jämställdhet bland idrottens ledare*.

⁵ Riksidrottsförbundet (2023b). ”Ideella ledare helt avgörande för idrotten”. Webbartikel; Riksidrottsförbundet (2023c). ”Värdet av ideellt arbete”. Webbsida.

⁶ Svender, J. m.fl. (2019).

⁷ På Riksidrottsförbundets webbplats finns många exempel på denna typ av beskrivningar.

stånd, tränarersättningar på amatörnivå, talangutveckling, reklam, sponsring och börsnoteringar är alla exempel på den ”nya idrottens” vardag. På barn- och ungdomsnivå blir elitsatsningar, tidig specialisering, nivåindelning, toppning, selektering och press allt vanligare.

En ökande individualism påverkar också idrotten och gör den mer transaktionell, det vill säga att man betalar för en tjänst snarare än ger utlopp för sitt ideella engagemang.⁸ Idrottande blir identitetsprojekt som banar väg för personliga varumärken och självförverkligande; att ha barn som lyckas i idrott blir exempelvis ett kvitto på att man är en framgångsrik förälder. Därför placerar föräldrar sina barn i föreningar där de har störst chans att lyckas. Föräldrar är också mer villiga att betala för detta och investera mer tid än de gjorde för några årtionden sedan. Engagemanget blir alltså mer en investering, där pengar, synlighet, renommé och status blir viktigare än den idealistiska övertygelsen. Men möjligheterna att göra sådana investeringar är ojämnt fördelade, vilket riskerar att utestänga mindre kapitalstarka grupper.⁹

Liksom i övriga samhället blir digitala plattformar och verktyg allt viktigare i idrotten. Kallelser till träning och match via sociala medier eller hemsidor är regel. I många fall finns därmed en viss kontroll av tillgänglighet, innehåll och beteenden. Digitala plattformar används också för att marknadsföra och rekrytera till idrotten, liksom för att ge en positiv bild av verksamheten. Men även kritik och konflikter har flyttat ut på nätet, till forum i sociala medier där kontrollen är mindre, tonläget högre och samtalsklimatet fränare mot ledare, tränare, matchfunktionärer och styrelsemedlemmar.

Idrottsrörelsen sägs vara ett vaccin mot kriminalitet och missbruk. Så är och har det säkert ofta varit. Men i dag har idrotten också blivit en marknad för sådana aktiviteter. Inom idrotten förekommer olagligheter – dopning, droger respektive missbruk, matchfixning, pengatvätt, gängrekrytering och hot.¹⁰ Ofta är idrotten ett enklare byte för kriminella krafter än till exempel företag. Det kan alltså vara i samband med idrottsutövning som barn och unga först hamnar på glid. Den lättillgängliga miljön gör exempelvis fotbollsplaner till platser för gängrekrytering, drog-

⁸ Stier, J. (2021). *Samhället och jag*.

⁹ Centrum för idrottsforskning (u.å). ”Socioekonomi”. Webbplatssektion.

¹⁰ Samuelsson, P. (2023). ”Kriminella försöker värva på fotbollsplan i Skellefteå”. *SVT Västerbotten* 29 september 2023. Webbartikel; Julin, A. m.fl. (2023). ”Gängkriminella försöker värva ungdomsspelare”. *Expressen* 22 september 2023. Webbartikel; Stiftelsen Tryggare Sverige (2023). *Brott och otrygghet inom svensk idrott: En lägesbild 2023*. Rapport.

försäljning och matchfixning. Och motsatt till i företag finns i idrottsföreningar ofta mindre utvecklade rutiner för bokföring, uppföljning och riskhantering.

I kölvattnet av nämnda förändringar finns indikationer på att klimatet i svensk idrott hårdnat under de senaste 30 till 40 åren – för såväl utövare som tränare, ledare, funktionärer och styrelsemedlemmar.¹¹ Kritik bortom rimlighetens gränser, påhopp, hot mot funktionärer och hat mot ledamöter i föreningsstyrelser är numera inte ovanligt.¹² Detta är självfallet värst för dem som drabbas – men det finns även en risk att sådana beteenden normaliseras, vilket motiveras med: ”Ska de inte tåla kritik?”, ”Jag har ju betalt för att mitt barn ska få vara på plan” eller ”Hur fan kan ni tillåta att en sådan sopa sitter i vår styrelse?”

Följaktligen befinner sig föreningar och ledare i en ny och delvis främmande värld, där ideellt engagemang sällan är så rosaskimrande som det framställts i idrottens egna berättelse.¹³ Tränare, ledare, funktionärer och styrelsemedlemmar förväntas ta det onda med det goda. Om detta vittnar många människor med ett stort idrottsengagemang. Ändå gör så många i vårt land ideella insatser i idrotten. Vad driver dem?

Varför engagera sig?

I benämningen folkrörelse ligger att idrotten bygger på frivilliga och idéburna krafter. Engagemang kommer av fri vilja (inte tvång), och en idé och övertygelse om att det är det rätta att göra. Frivillighet och övertygelse springer ur inre drivkrafter hos individen, liksom yttre förutsättningar. Låt oss titta närmare på dessa.

Många av dem som engagerar sig i idrotten har själva varit idrottsutövare såsom amatörer eller elitidrottare. Men åtskilliga som inte kunnat eller velat idrotta engagerar sig ändå som ledare, materialförvaltare, skjutsar till matcher, säljer korv och kaffe eller sköter fotbollsplanen.

De som engagerar sig i idrotten är alltså inte en homogen grupp. De har olika åldrar, motiv, målsättningar, förväntningar och erfarenheter, samt stor variation i fysiologiska förutsättningar och psykosocial mognad. Som tidigare nämnts engagerar sig både kvinnor och män i idrotten, men kvinnor är underrepresenterade i vissa idrotter och roller, till exempel som styrelsemedlemmar.¹⁴

¹¹ Julin, A. m.fl. (2023); Sundberg, A. (2024). ”Här är kaoset i o8-fotbollen”. *Fotbollskanalen* 28 juni 2024. Webbartikel.

¹² Nyberg, H. m.fl. (2024). ”Leksands IF:s valberedning berättar om trakasserier”. *SVT Dalarna* 25 april 2024. Webbartikel.

¹³ Se även Riksidrottsförbundet (2023d). ”Hot, våld och trakasserier inom idrotten”. Webbsida.

¹⁴ Centrum för idrottsforskning (2018). *Jämställd idrott i siffror*.

Forskning visar att det finns flera drivkrafter bakom ideellt idrottsengagemang: att kunna fortsätta med idrotten efter tiden som aktiv, bidra till samhället, uppleva social gemenskap och en meningsfull vardag, liksom ge tillbaka det man själv fått av idrotten. Allt detta är inspirerande, utvecklande, motiverande och belönande.¹⁵ Det lyfter även intervjupersonerna i denna text. Att få hålla på med det man brinner för, träffa och bygga relationer med andra, utveckla sig själv, få motion och utöka sina sociala nätverk nämns också. "Att vara involverad ger en kick", som en intervjuperson beskriver det. Det är även vanligt att engagera sig för att få tid med sina barn. Somliga engagerar sig utan att ha egna barn, med motivet att ge andra en meningsfull fritid, även om det är mer ovanligt. En del har dessutom ekonomiska drivkrafter – och en idé om framtida karriärmöjligheter, trots att engagemanget är ideellt.

Ideellt engagemang springer dock inte bara ur inre drivkrafter. Det är intimt sammanflätat med yttre förutsättningar, inklusive enskilda idrotters organisering och kulturer, regelverk, ideal, regler och uppförandekoder, krav på transparens, kontroll, "tyst kunskap" och relationer med utövare och vårdnadshavare. Andra yttre drivkrafter är lojalitetskrav, gruppsyck, organisatoriska villkor (exempelvis ekonomiskt stöd, utbildning) och stöd från andra. Därtill kommer idrottens plats i den egna familjen och uppväxten. Som en intervjuperson uttrycker det: "Mina föräldrar och deras föräldrar var alla involverade i den lokala idrotten. Så för mig var det självklart att göra detsamma!" Ytterligare förutsättningar är könsnormer. Kvinnor och män har ännu olika förväntningar på sig som ledare. Det finns exempelvis sociala och kulturella förväntningar på pappor att engagera sig i sina barns idrott, medan detta inte är lika tydligt för mammor.¹⁶ Intervjupersonerna menar att det fortfarande är vanligt att kvinnorna (mammorna) står i kiosken, tvättar matchställ eller organiserar lottförsäljning, medan männen (papporna) är med på planen och skjutsar till matcher. Mer om detta senare.

Men att vara tränare, ledare, funktionär eller styrelsemedlem förknippas som sagt inte bara med positiva upplevelser och värdefulla erfarenheter. Det ideella engagemanget påverkas av samhället som helhet, med dess brister, problem och missförhållanden. I det följande diskuteras några av det ideella engagemangets baksidor, liksom vad man själv kan göra för att hantera dem.

¹⁵ Se även Riksidrottsförbundet (2023b/c).

¹⁶ Kilger, M. (2020). "Svårt men givande att vara tränare för sitt eget barn". *Idrottsforskning.se* 22 september 2020. Webbartikel.

Engagemangets baksidor

Stress och (o)hälsa

I dag upplevs tid ofta som en bristvara.¹⁷ Idrotten konkurrerar med allt annat i människors livspussel, vilket kan göra det svårt att rekrytera ledare. Idrottsengagemang handlar inte sällan om hårt arbete, långa resor, sena kvällar, helg-arbete, administrativa uppgifter och möten med missnöjda personer, för att nämna några saker. Många är de eldsjälar som engagerar sig i idrotten vars eld så småningom falnar, varför man slutar. För en intervjuperson var det just det som hände: ”Allt mer landade på mig, för jag hade ju visat att jag ställde upp. Till slut blev det för mycket och jag slutade.”

Flera intervjupersoner vittnar om att tiden inte räcker till. Det gör att idrotten inte blir en källa till välmående och meningsfullhet, utan snarare ger upphov till stress och press.¹⁸ En intervjuperson uppger att han var på gränsen till ”att bli utbränd” redan efter ett år som tränare. Många vittnar om att det ideella engagemanget tenderar att ”äta tid” från familj eller arbete. Inre förväntningar och krav ska balanseras mot omgivningens. Ofta uppstår rollkonflikter – uppdraget som funktionär, tränare eller styrelseledamot skär sig mot rollen som förälder, partner eller arbetstagare, vilket skapar stress.

Oklart mandat

För tränare, ledare, funktionärer eller styrelsemedlemmar är det egna mandatet inte alltid tydligt. Vad förväntas, och vad kan och får man göra? Vilka resurser finns till förfogande och vem är ansvarig? Det är frågor ideella ledare ställer sig. Ibland finns styr- och regeldokument att förhålla sig till, kollegor att rådfråga och goda exempel att tillgå. Andra gånger får man lägga rälsen medan man kör. Ofta blir inte uppdraget som det var tänkt från början: ”Bilderna jag fick när jag övertalades på årsmötet stämde inte alls med verkligheten”, berättar en av intervjupersonerna. Erfarenheten hos flera intervjupersoner är att uppdraget växer, och fler och fler uppgifter tillkommer, vilket även det skapar stress.

Vidare finns ofta oklarheter om vilka krav som idrottsutövare, föreningar och vårdnadshavare kan ställa på en ideellt engagerad person. Kraven är många gånger

¹⁷ Rosa, H. (2015). *Social acceleration*.

¹⁸ Potts, A. J. m.fl. (2018). ”Exploring stressors and coping among volunteer, part-time and full-time sports coaches”. I *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, vol. 11, nr. 1, s. 46–68; Potts, A. J. m.fl. (2021). ”Psychological stress and psychological well-being among sports coaches”. I *International Review of Sport and Exercise Psychology*, vol. 16, nr. 1, s. 554–583.

varken uttalade, tydliga eller kommunicerade, utan bygger på tyckande och förgivettaganden. Som en annan intervjuperson uttrycker det: ”De tror att de kan ställa samma krav på en ideell tränare, ledare, funktionär eller styrelsemedlem som på en chef, lärare eller annan professionell person.” Diskussionen om kompetenskrav hålls både inom och utanför idrottsrörelsen, ofta när missförhållanden och övergrepp framkommer.¹⁹

Självklart bör idrottslig verksamhet följa både lagstiftning (inklusive barnkonventionen som är lag) och idrottens styrdokument, samt vara förenlig med hur man bör bete sig mot andra. Ansvarutkrävande måste därför ske utifrån dessa lagar och styrdokument, vilket vi återkommer till senare i texten. Här finns ingen skillnad jämfört med mer professionella sammanhang. Det sägs däremot ibland vara svårt att ge samma mandat till, eller ställa likartade kompetens- och ansvarskrav på, ideella idrottsledare som professionella. Ett av skälen är att det senare fallet omfattar en arbetsgivar–arbetstagarrelation, med allt vad det innebär. Här finns alltså delvis oförenliga logiker, vilket skapar ett dilemma för samtliga utövare, ledare, föreningar och förbund liksom kommuner – samt inte minst staten som ju finansierar idrotten.

Detta dilemma beskriver intervjupersonerna på olika sätt, men med samma innebörd: Vissa ideella ledare fransäger sig ansvar med motiveringen att de ”jobbar ideellt”, medan föräldrar och andra tycker att de borde agera lika professionellt som exempelvis en lärare eller chef. Med ökade kostnader för idrottsligt deltagande och ovan beskrivna trender i samhället accentueras kraven. Individer ser sig mer som kunder än en ideell medskapare av idrotten – relationen mellan exempelvis föräldrar och ledare blir transaktionell.

Givet detta dilemma, hur kan man tänka? Självklart bör tränare, ledare, funktionärer eller styrelsemedlemmar inte gömma sig bakom ”det ideella” när saker inte fungerar som de ska. I de flesta fall finns regelverk och värdegrunder på plats, men följs inte. Att diskutera kompetens och ansvarutkrävande i såväl utbildningar som vid tillsättande av ideella uppdrag blir därför viktigt – och att dessa frågor fortlöpande diskuteras i föreningarna. Det är också viktigt att man inom en förening, tillsammans med exempelvis föräldrar, resonerar sig fram till en relativ samsyn vad gäller krav och ansvar.

¹⁹ Stier, J. (2012). *Blod, svett och tårar*; Edlund, K. m.fl. (2020). *Idrottsmiljö och hälsa inom svensk konstämning*. Slutrapport.

Utmaningar med egna barn i laget

Att vara ledare för sina egna barn är i de allra flesta fall något positivt. Idrotten är en möjlighet till både fysisk aktivitet och samvaro. Att ha sin förälder som ledare kan vara tryggt och kul. Men det finns en annan sida av myntet. En intervjuperson menar att det lätt blir så att man coachar sitt eget barn mer, och att den relationen fortsätter även hemma vid köksbordet. Det gäller därför att hålla isär rollerna – hitta en balans mellan fokus på idrottsprestation och en fritid utan idrott.²⁰ En intervjuperson har till exempel en regel om att inte prata laguttagningar, träningar eller matcher med sina barn i hemmet. Vissa ledare sårar på rollerna genom att distansera sig från sitt barn under exempelvis träningar och matcher, och låter i stället en annan ledare sköta den relationen. Andra använder rättvisestrategier, det vill säga anstränger sig för att behandla alla utövare lika, eller helt enkelt avslutar sina engagemang. Vanligt är också att ledare slutar när de egna barnen slutar.

Att ha egna barn i laget eller träningsgruppen innebär så klart också relationer med andra barn. Att etablera tillitsfulla band med samtliga berörda barn är således viktigt. I det arbetet byggs även relationer med deras vårdnadshavare. På så vis bildas ett intrikat nät av relationer, där ingen förbindelse är den andra fullständigt lik.

Könsnormer drabbar ideellt arbetande kvinnor

Idrott är en aktivitet som engagerar både kvinnor och män, som utövare liksom ledare.²¹ Därmed inte sagt att svensk idrott är jämställd. Könsbetingade maktstrukturer existerar, och könsnormer dikterar ofta olika roller för kvinnor och män. Bilden är dock sammansatt. Över lag präglas idrotten av manliga normer, men i vissa idrotter har kvinnor en majoritet ideella ledare. I många idrotter är kvinnliga tränare fortfarande ovanliga, särskilt då det handlar om att träna pojkar. Fotboll och ishockey beskrivs ofta som manligt könade idrotter, medan gymnastik och konståkning är mer kvinnligt kodade.

Även bland matchfunktionärer i de stora lagidrotterna (såsom fotboll och ishockey) är kvinnor underrepresenterade, i synnerhet när det gäller att döma pojkar. Intervjupersonerna menar också att männen generellt har en mer kritisk inställning till matchfunktionärerna än kvinnorna. Det finns också tydliga skillnader i hur tränare

²⁰ Eliasson, I. (2014). *To be a "coach parent" and a "coach child" in sport in the light of changing childrearing discourses*.

²¹ Centrum för idrottsforskning (2018).

bemöter manliga och kvinnliga idrottsutövare samt hur de utövar sitt ledarskap.²² Kvinnliga ledare är ofta mer dialoginriktade, medan manliga är mer auktoritära.

Färre kvinnor än män har styrelseuppdrag eller är ordförande i en idrottsförening eller ett specialidrottsförbund.²³ Därutöver möts ofta kvinnor på ledande befattningar i idrottsorganisationer med misstänksamhet, kritik, trakasserier, hot eller hat (se nedan) och måste ”kämpa mot män med maktanspråk och status”, som en intervjuperson beskriver det. Några kvinnliga tränare inom fotbollen berättar hur de, trots gedigen utbildning och lång erfarenhet, osynliggörs, ifrågasätts eller trakasseras just på grund av sitt kön. En intervjuperson beskrev hur hon, som den formellt högst utbildade tränaren, ändå möttes med skepsis och sågs som ett hot av sina manliga tränarkollegor. Vidare berättar hon hur föräldrar vänder sig till de manliga (och underordnade) kollegorna med frågor om utveckling och taktik, medan kvinnorna får frågor av social eller administrativ art.

Kritik och konflikter

Att uppskattas för vem man är, och det man gör, tycker alla människor om. Det är också en viktig drivkraft bakom ideellt engagemang. Omvänt är kritik sällan något man gillar.

Kritik kan vara kopplad till sakfrågor, beteenden och relationer. Sakfrågor kan handla om skilda sätt att se på en laguttagning, taktik eller enskildas prestationer. Beteenden avser skilda synsätt på hur personer agerar, om de följer etiska förhållningsregler och passar tider, eller på vilket sätt de behandlar varandra. Relationer omfattar förväntningar på en coach, vem som har rätt att föra fram åsikter eller förhållanden inom ett lag/en förening. Flera intervjupersoner nämner hur de arbetar för att stävja olämpliga beteenden via kontinuerliga dialoger med föräldrar och utövare.

Som idrottsledare ställs man förr eller senare inför situationer där kritik kan övergå till konflikter. De kan uppstå med en enskild person, mellan personer i den egna gruppen eller mellan personer utanför den egna gruppen. Ibland övergår kritiken, som i sig kan vara befogad eller konstruktiv, till rena påhopp, trakasserier eller hot. Som en före detta styrelsemedlem vittnade om i SVT-dokumentären *Hatet i*

²² Stier, J. (2012).

²³ I idrottsföreningar var andelen kvinnor med styrelseuppdrag 37 procent respektive ordförande 24 procent 2016. Motsvarande siffror för specialidrottsförbunden var 47 procent respektive 40 procent 2022. Se Idrottsstatistik.se. ”Jämlik idrott”. Webbplatssektion.

Leksand kan detta bli extremt påfrestande.²⁴ Trakasserier och hot kan även leda till att personer väljer att lämna idrottsrörelsen.

Hot, hat och trakasserier

Att möta andra(s) åsikter, övertygelser eller förväntningar är en självklarhet i en demokratisk idrottsrörelse. En ideell idrottsledare bör alltid vara öppen för att ta debatten med utövarna, vårdnadshavarna eller kollegorna. Idrotten har samtidigt alltid innehållit mer eller mindre olämpliga beteenden – av såväl utövare och funktionärer som åskådare och ledare.²⁵ Hot, hat och trakasserier mot idrottsledare och domare är vanliga i Sverige. Det gäller särskilt verbalt våld i direkt anslutning till idrottsarrangemang. I nys nämnda SVT-dokumentär berättar till exempel föreslagna styrelsemedlemmar hur de blivit kallade könsord vid ett årsmöte.²⁶ Flera intervjupersoner i den här studien har liknande upplevelser. Fysiskt våld är däremot ovanligt – i de fall det förekommer är det oftast som knuffar.

Trakasserier kan vara okvädningsord, ramsor eller banderoller med budskap, smutskastning och drev på nätet. Det kan även involvera spridning av personliga uppgifter, ljudinspelningar, film och bilder i sociala medier.²⁷ Hot kan förmedlas vid direkta möten med personen i fråga eller via telefon, e-post, brev och sociala medier.²⁸ Sådant som förr oftare sades ansikte mot ansikte och i stridens hetta har förflyttat sig ut i den virtuella verkligheten, i synnerhet till just sociala medier. Därmed blir spridningseffekten mycket större. Till detta finns fortfarande en idé om internet som en social arena, där vanliga regler för umgänge och respektfull kommunikation inte alltid gäller. Oaliga är de exempel då domslut lett till en storm på sociala medier med efterföljande hot, inte bara mot personen själv utan även dennas familj eller vänner. ”Du är dum i huvudet”, ”du är den sämsta domaren i världen” eller ”kvinnor ska inte leda en förening” är exempel på sådant intervjupersonerna fått höra. De vittnar även om uthängning på sociala medier efter att ha tagit obekväma beslut vid laguttagningar, eller lyft sådant som fungerar mindre bra i föreningen eller laget. Ungdomsdomare som knuffats av föräldrar för att de utdömt en straff, eller tränare som fått utstå glåpord för att ett barn inte ingick i startuppställningen till en match är andra exempel. Särskilt utsatta är matchfunktionärer, styrelsemedlemmar och klubbdirektörer.²⁹ En studie om unga

²⁴ SVT Play 22 april 2024. ”Hatet i Leksand”. Dokumentär.

²⁵ Stier, J. (2012); Edlund, K. m.fl. (2020).

²⁶ SVT Play 22 april 2024.

²⁷ Hurve, K. m.fl. (2018). *Att motverka otillåten påverkan inom idrotten*.

²⁸ SVT Play 22 april 2024.

²⁹ Hurve, K. m.fl. (2018).

domare visar ”att det finns ett mönster av medvetna icke fysiska handlingar som kan vara skadliga för dem och därför kan [...] tolkas som emotionella övergrepp”.³⁰ Kvinnliga matchfunktionärer utsätts för grövre och mer personliga påhopp än män.³¹ En intervjuperson vittnar om att det är vanligt att vuxna ledare och föräldrar ”står med armarna i kors” när åskådare, tränare eller utövare ”ger sig på matchfunktionärer”.

Otillbörlig påverkan

Det finns många exempel i media och vetenskapliga studier där idrottsledare blivit utsatta för otillbörlig påverkan, antingen i form av hot eller trakasserier alternativt i samband med till exempel matchfixning.³² Mindre tydligt blir det när någon lobbar för sin sak, till exempel en vårdnadshavare som pressar en idrottsledare till att ändra ett beslut eller ge fördelar.³³ Det är en situation flera intervjupersoner känner igen.

Det kan vara svårt att veta var gränsen för otillbörlig påverkan bör dras, till exempel för en idrottsledare i beslutande position i en förening eller ett förbund. Är det rimligt att ta emot en flaska vin, inbjudan till en fest eller gratis profilprylar? Sådana gränsdragningar måste ständigt diskuteras med stöd av idrottens egna dokument, existerande lagstiftning – och det som kan ses som sunt förnuft.

I detta resonemang finns dock en inbyggd risk att ihärdiga personer anklagas för otillbörlig påverkan även om de har rätt i sak. Kanske har de eller en närstående utsatts för något olämpligt. Vederbörande har kanske inte blivit lyssnad på och avfärdats, men fortsatt driva sin sak.³⁴ I dessa fall är det inte ovanligt att idrottsledare eller förening beskriver personens agerande som otillbörlig påverkan. Sådana exempel finns både i forskning och medierapportering. Att anklaga någon för otillbörlig påverkan får naturligtvis inte bli sätt att hantera klagomål eller olämpliga beteenden inom idrottsrörelsen.

³⁰ Eliasson, I. (2021). ”Utsatt situation för unga domare”. *Idrottsforskning.se* 19 maj 2021. Webbartikel.

³¹ Ibid; se även Cuskelly, G. m.fl. (2004). *Problems and issues in the recruitment and retention of sports officials*.

³² Nyberg, H. m.fl. (2024).

³³ Ibid.

³⁴ Här har Safesport Sweden fått ta del av ett antal sådana fall.

Skuld-, skam- och tystnadskulturer

Såväl forskning och utredningar som vittnesmål i medierna visar att idrottsmiljöer ofta präglas av en tystnadskultur.³⁵ Problem hålls ”inom familjen”. Kritiska röster och visselblåsare misskrediteras, hotas eller tystas ner och omgivningen tiger. Som en intervjuperson uttrycker det: ”Även om alla höll med mig om att det som skedde var olämpligt, var det ingen som stod upp för mig när jag lyfte det på föreningens årsmöte.” I stället kan det bli så att den som påtalar problem själv blir problemet – och betraktas av andra som illojal, grälsjuk eller otacksam, och därför skuld- och skambeläggs.

En sådan tystnadskultur accentueras i hierarkiska grupper med täta vänskaps- och beroendeband.³⁶ Särskilt påtagligt kan detta bli där det finns personer som ges rätten att styra verksamheten och utvecklingen i gruppen, laget, föreningen eller idrotten. Kort sagt: de har mer formell och informell makt.³⁷ Följaktligen kanske andra synpunkter, önskemål eller arbets sätt inte beaktas. Det kan handla om att ”besvärliga” vårdnadshavares barn osynliggörs, förminskas, avfärdas eller bemöts med tystnad och likgiltighet.³⁸

Skam- och skuldbeläggande, liksom tystnadskulturer, påverkar inte bara stämningen i en grupp. De riskerar att leda till utfrysning, stress och ohälsa – vilket inte bara drabbar särskilt utsatta, utan som regel hela gruppen.³⁹ Sådana kulturer föder vaksamhet, rädsla och insikt om att det nästa gång kan vara jag som drabbas, vilket i sin tur kan medföra att ideellt engagerade väljer att sluta eller gör ett sämre jobb än vad de skulle kunna.

Idrottsrörelsen (samtliga föreningar, specialidrottsförbund och Riksidrottsförbundet) hävdar att man arbetar för att motverka framväxten av sådana miljöer.⁴⁰ Flera intervjupersoner anser dock att det befintliga trygghetsarbetet alltför mycket är inriktat på information och utbildning, och att idrottsrörelsen (inklusive Riksidrottsförbundet) saknar viljan att vidta de åtgärder som krävs för att stävja missförhållanden inom den egna organisationen, och dess medlemsförbund.

³⁵ Stier, J. (2012); Stier, J. (2021); Edlund, K. m.fl. (2020).

³⁶ Stier, J. (2012); Stier, J. (2021).

³⁷ Stier, J. (2012).

³⁸ Ibid. Safesport Sweden har fått ta del av ett antal sådana exempel.

³⁹ Stier, J. (2012); Stier, J. (2021); Edlund, K. m.fl. (2020).

⁴⁰ Se exempelvis Svenska fäktningsförbundet (2024). ”Osunda idrottsmiljöer”. Webbsida.

Organisation, sammanhang och god styrning

Idrotten finns i olika sammanhang.⁴¹ Det *samhällsstrukturella sammanhanget* inrymmer idrottens historia, mål, politiska styrning, finansiering, värdegrund samt samhällstrender som kommersialisering, professionalisering, digitalisering och en ökande individualism. Detta större sammanhang ger förutsättningarna för organisationen och styrningen av idrotten och är grunden för idrottspolitikens målsättningar och idrottens styrdokument, vilka förbund, föreningar, ledare och aktiva ska förhålla sig till.

Det *idrottsorganisatoriska sammanhanget* är idrottens övergripande styrning och organisering, vari Riksidrottsförbundet, specialidrottsförbund, SISU Idrottsutbildarna och kommunerna är aktörer. Enskilda idrotters speciella organisering, regelverk, uppförandekoder och kulturer ingår också i detta sammanhang.⁴²

I det *föreningsspecifika sammanhanget* ingår ledarskapsideal, förutsättningar för insyn, transparens och kontroll samt kommunikationssätt och ”tyst kunskap”. Dessa varierar mellan idrotter och föreningar.

Slutligen, i det *interpersonella sammanhanget*, ingår unika personer, till exempel ledare, med sina förutsättningar, drivkrafter, målsättningar, motiv, förväntningar och erfarenheter. Människor i alla åldrar deltar i idrotten och därför finns stor variation bland de som engagerar sig. Det är alltså mot denna bakgrund styrningen av idrotten sker.

I dag talas det allt oftare om vikten av god styrning (*good governance*) i idrottsrörelsen.⁴³ Det betyder att verksamheten i föreningar och förbund ska bedrivas med arbetssätt och principer som främjar:

- transparens
- ansvarstagande
- rättvisa
- demokrati
- etisk hållning
- professionalism.

God styrning tydliggör inriktningen på, och skapar förtroende för, det ideella idrottsledarskapet. Den ger även hållbarhet i idrottens styrning och förvaltning.

⁴¹ Stier, J. (2021).

⁴² Se Riksidrottsförbundet (2023e). *Idrotten vill: Idrottsrörelsens idéprogram*.

⁴³ Centrum för idrottsforskning (2021). ”Good governance och idrottens trovärdighet”. Webbsida.

Transparens betyder att beslut, processer och regelverk i föreningar eller förbund är öppna, lättillgängliga och begripliga för medlemmar, utövare, ledare och sponsorer. I en transparent verksamhet får den som önskar tillgång till beslut, ekonomiska redovisningar och rapporter. Föreningar och förbund är också tydliga och öppna med mål, värdegrund, policyer, etiska riktlinjer, förändringar och händelser (även de mindre positiva) i verksamheten. Flera intervjupersoner menar emellertid att det i dag kan vara svårt att få tillgång till ekonomiska underlag och mer utförliga motiveringar till tagna beslut. Som en av de intervjuade formulerade sig: ”Det är mer som att transparens handlar om att se till att föreningen eller förbundet inte framstår i dålig dager.”

Ansvarstagande innebär att individer, föreningar, förbund och andra aktörer hålls ansvariga inför dem som givit dem mandat att bedriva verksamheten, det vill säga medlemmar, utövare och andra delar av idrottens organisation. Ytterst även staten och kommunerna som tilldelar idrotten medel. Vidare bör det leda till konsekvenser om idrottsrörelsens aktörer inte tar ansvar för sina handlingar och beslut. Det kan handla om indragna stöd för föreningar som brister i att hantera oegentligheter, eller att ledare som uppträder inkorrekt fräntas sina uppdrag.

Här finns anledning att ställa sig frågan om detta sker i tillräcklig utsträckning. För att ansvarstagande ska fungera krävs klara roller och ansvarsområden för ledare, beslutsfattare, föreningar och förbund. Så är för närvarande inte fallet, menar en intervjuperson: ”... i stället är det så att man antingen håller varandra om ryggen utan att ta problemen på allvar, eller bollar man runt det mellan föreningar, förbund och enskilda.” Ansvarstagande kräver regelbundna utvärderingar av verksamheten och möjligheter för medlemmar att granska och ifrågasätta beslut på föreningarnas årsmöten, eller genom motioner på förbundsstämmor – det kräver demokrati.⁴⁴

Demokrati syftar till att beslut i föreningar och förbund fattas på ett demokratiskt sätt – bland annat genom att involvera dem vilka de berör – och att fattade beslut efterlevs. Det medför också att medlemmar, ledare och andra intressenter får komma till tals, och har möjlighet att påverka beslut kopplade till verksamheten. Konkret kan detta innefatta demokratiska val av styrelse och ledare, regelbundna årsmöten för föreningarna eller möjlighet att lämna motioner på förbundsstämmor, där medlemmar (individer eller föreningar) även kan rösta i viktiga frågor. Eller som en intervjuperson uttrycker det: ”... föreningen ska leva upp till sina egna och Riksidrottsförbundets stadgar.” Här finns dock ett dilemma; det finns ofta egenintressen i frågor vari föreningar, förbund och individer röstar som det bäst passar

⁴⁴ Se Stier, J. (2012); Stier, J. (2021); Edlund, K. m.fl. (2020).

dem. Krav på förändring och justeringar av ”maktbalansen” kan därför vara svåra att få gehör för.

Rättvisa handlar om att alla ska ha lika möjligheter och rättigheter i idrotten, oavsett kön, ålder, bakgrund, förmåga eller ekonomiska möjligheter. Även här finns ju ett dilemma, då idrott handlar om prestationer – där alla verkligen inte har samma förmåga. Vanligt är att ”de duktigas” eller ”kändas” röst väger tyngre än andras. För att säkerställa likabehandling kan föreningar och förbund därför exempelvis införa regelverk, som motverkar diskriminering och främjar jämställdhet, samt verkligen arbeta för att dessa efterlevs och inte bara blir ”fina broschyrer”. Rättvisa betyder även att meningsskiljaktigheter och konflikter hanteras rättvist och systematiskt, liksom inte per automatik avfärdas som ”gnäll”, ”smutskastning” eller vänds mot den drabbade. Just det senare har flera intervjupersoner upplevt, när de varit ”besvärliga” – det vill säga använt föreningsdemokratins möjligheter.

Etik yttrar sig i att handlingar och beslut (av individer, förening och förbund) kännetecknas av moral, ärlighet och respekt för regler, lagar och värdegrund. Antikorruptionsprogram, etikutbildning och etiska riktlinjer kan vara delar i att säkerställa detta. Det krävs även ansvarsutkrävande, inklusive disciplinära åtgärder vid oetiskt eller osportsligt beteende.⁴⁵ Likväl blir alltför ofta framtagandet av etiska koder själva målet, inte medlet för att förändra, menar flera intervjupersoner.

Professionalism kan beskrivas som att individer, föreningar och förbund arbetar för att uppnå sina mål på ett effektivt och professionellt sätt (inklusive utifrån föregående principer). Därför ska det finnas tydliga roller, strategier och mål för verksamheten. Utbildning och kompetensutveckling för idrottens företrädare är exempel på verktyg för att säkerställa verksamhetens kvalitet. Professionalism underlättar även en sund resursanvändning som är till nytta för idrotten. Bristande professionalism bör hanteras skyndsamt och tydligt. Här finns otaliga exempel på idrottens saktfärdighet, där olämpliga beteenden sopas under mattan, förhållas eller avfärdas som gnäll.⁴⁶ En intervjuperson påpekar att det i stället inbyggt i idrotten: ”... finns ett partiskt system, där den som ska vara professionell ser som sin främsta uppgift att skydda idrottsrörelsen, inte att stå upp för den drabbade eller se till att det dåliga förbättras. Detta gäller även idrottsombudsmannen och Riksidrottsförbundet.”

⁴⁵ I Schweiz har man tagit fram en etisk kompass, se Swiss Olympic. *Ethics compass*. Webbplats.

⁴⁶ Safesport Sweden har emottagit ett antal sådana ärenden.

Diskussion och avslutning

Idrotten är den största folkrörelsen i Sverige, och bygger på ideellt engagemang. Den är både en produkt av sin historia och en spegling av samtiden. Idrotten påverkas därför av samhällsprocesser såsom individualisering, professionalisering, kommersialisering, bolagisering och digitalisering. Detta samhällsstrukturella sammanhang gör att idrott inrymmer företeelser och beteenden som är bra, goda och viktiga, men också dåliga, fel, oacceptabla och ibland olagliga. Därtill utgör det idrottsorganisatoriska sammanhanget (styrningen av idrotten), de engagerade personerna med sina drivkrafter, samt de föreningsspecifika och interpersonella miljöerna, det ideella idrottsengagemangets kulturella och strukturella inramning.

Ett exempel på samtidens inverkan på idrottens förutsättningar är den tilltagande teknikutvecklingen. Under senare år har digitala plattformar och verktyg, inklusive sociala medier, blivit allt viktigare i idrotten. Idrottsledare använder sociala medier såväl för att visa upp vad de själva gör, som att kommunicera med utövare, vårdnadshavare och andra. Föreningar och förbund har numera egna webbplatser, vilket ökar möjligheterna att synliggöra verksamheten, attrahera medlemmar och ledare samt föra dialog med medlemmar och andra. Detta ställer nya krav på föreningar och ledare: att veta vad och hur man bör skriva, och om vad, hur integritetsfrågor och GDPR hanteras eller vilka hänsyn som bör tas till personer med skyddad identitet.

När idrottsledare får motivera varför de engagerar sig ideellt framhåller de ofta flera inre drivkrafter, till exempel att få en meningsfull fritid, fortsätta med idrotten efter tiden som aktiv, bygga relationer med andra, utveckla sig själv och få motion. Vanligt är också att man engagerar sig för att få mer tid med sina barn. Som ledare för de egna barnen kan man dock hamna i en roll som skaver mot andra barn, och vuxna, i föreningen. Vidare påverkas det ideella engagemanget av enskilda idrotters och föreningsorganisering, regelverk, ideal, regler, uppförandekoder, kommunikationssätt, ”tysta kunskap” och könsnormer – fortfarande i dag finns olika förväntningar på män och kvinnor i idrotten, och svensk idrott är heller inte jämställd.

Det ideella engagemanget har också baksidor. Tidsbrist, stress, press, motstridiga krav, förväntningar och osunda ideal är sådana exempel. Till baksidorna hör också det otydliga mandat som många tränare, ledare, funktionärer och styrelsemedlemmar upplever att de verkar under. I vissa fall finns styr- och regeldokument att förhålla sig till, kollegor att rådfråga och goda exempel att använda sig av – men i många fall saknas dessa. Ibland finns styr- och regeldokument, men efterlevs inte. Det händer ofta att personer tackar ja till ett uppdrag eller en roll, som sedan inte riktigt stämmer överens med hur det blir i praktiken.

Även kritik har en negativ påverkan på motivation och engagemang hos ideella ledare, tränare, matchfunktionärer och styrelsemedlemmar. Det kan handla om kritik mot laguttagning, taktik, enskildas prestationer eller någons agerande. Ibland övergår kritiken dessvärre i påhopp, trakasserier eller hot. Exempel är okvädningsord, ramsor eller banderoller med budskap, smutskastning och ”drev” på nätet, inspelning och fotografering, tillgängliggörande eller spridning av personliga uppgifter på nätet samt hot via telefon, e-post eller brev. Även otillbörlig påverkan förekommer.

Denna studie av forskning, medierapportering och erfarenheter från ett antal representanter för idrottsrörelsen tyder på ett allt hårdare klimat inom svensk idrott. Det förekommer mobbning, hot och kränkningar mot ledare, tränare, föräldrar och idrottsutövare. Olämpliga och hotfulla beteenden kan ibland yttra sig i fysiska möten, men framför allt i sociala medier. Samtidigt finns en tystnadskultur i många idrottsmiljöer, där kritik riskerar att avfärdas som trakasserier och där personer som ”klagar” blir föremål för sanktioner med hänvisning till bristande lojalitet.

Idrottsrörelsens behov av systematiskt arbete och självkritik

Av nyss angivna skäl bör idrotten arbeta systematiskt med god styrning; att främja transparens, rättvisa, demokrati, ansvarstagande, etik och demokrati. Här räcker inte broschyrer, hemsidor, utbildningar och framgångssagor. Dessa måste paras med öppen självkritik, sanktioner och mer stöd för dem som drabbas av idrottens baksidor. Om detta är intervjupersonerna, många utövare, journalister, forskare och beslutsfattare överens. I dag är systemet slutet, och snedvridet till förmån för den förening, förbund eller ledare som betett sig illa – inte den drabbade. Idrottens rädsla för kritik leder till tystnadskulturer, vilket drabbar såväl utövare som ideella ledare. Det rimmar väldigt illa med idrottens egen värdegrund och rättssäkerheten i samhället, och riskerar både att urholka förtroendet för idrottsrörelsen och möjligheterna att rekrytera ideellt engagerade ledare i framtiden.

Det faktum att så många människor är verksamma inom idrotten visar att samhandling mellan människor, även när det inte primärt gynnar en själv, är en stark kraft i samhället. Meningsfullhet, gemenskap och identitet skapas i möten och gemensamma målsättningar. Därför har det ideella engagemanget i idrotten liksom i övriga folkrörelser fortfarande en viktig roll att spela i Sverige, trots sina baksidor. Viktigt är emellertid att ta itu med det som är mindre bra, oavsett när och var det händer och vem som ligger bakom det. Över lag görs likväl mycket för att möta de avarter som kommer till uttryck inom idrotten, samtidigt som föreningar, förbund och ledare många gånger står handfallna inför vad de upplever som en ny, hårdare värld.

Referenser

- Centrum för idrottsforskning. (2018). *Jämställd idrott i siffror*.
<https://centrumforidrottsforskning.se/sites/default/files/2021-06/Jamstalld-idrott-i-siffror.pdf>. (Hämtad 2 december 2024.)
- Centrum för idrottsforskning (2021). "Good governance och idrottens trovärdighet".
 Webbsida. <https://centrumforidrottsforskning.se/kunskap-om-idrott/idrott-och-samhalle/good-governance>. (Hämtad 6 januari 2025.)
- Centrum för idrottsforskning (2024). "Jämlik idrott". Webbplatssektion.
<https://idrottsstatistik.se/jamlika-forutsattningar/jamstalldhet-forbund>.
 (Hämtad 20 december 2024.)
- Centrum för idrottsforskning (u.å.). "Socioekonomi". Webbplatssektion.
<https://centrumforidrottsforskning.se/kunskap-om-idrott/barn-och-ungdomsidrott/socioekonomiska-skillnader>. (Hämtad 28 december 2024.)
- Cuskelly, G. & Hoye, R. (2004). *Problems and issues in the recruitment and retention of sports officials*. Rapport för Australian Sports Commission. Brisbane: Griffith University.
- Edlund, K. & Winter, M. (2020). "Idrottsmiljö och hälsa inom svensk konstakning".
 Slutrapport.
<https://docplayer.se/189181357-Idrottsmiljo-och-halsa-inom-svensk-konstakning-slutrapport-26-juni-oberoende-utredare-klara-edlund-och-magnus-winter.html>.
 (Hämtad 2 december 2024.)
- Eliasson, I. (2014). *To be a "coach parent" and a "coach child" in sport in the light of changing childrearing discourses*. Stockholm: Centrum för idrottsforskning/CIF.
- Eliasson, I. (2021). "Utsatt situation för unga domare". *Idrottsforskning.se* 19 maj 2021. Webbartikel.
<https://www.idrottsforskning.se/utsatt-situation-for-unga-domare>. (Hämtad 2 december 2024.)
- Hurve, K. & Jonsson, A. (2018). *Att motverka otillåten påverkan inom idrotten: En kunskapsfördjupning om trakasserier, hot, våld och korruption*. Stockholm: Brå.
- Julin, A. & Störlinge, S. (2023). "Gångkriminella försöker värva ungdomsspelare".
Expressen 22 september 2023. Webbartikel.
<https://www.expressen.se/sport/fotboll/allsvenskan/gangkriminella-forsoker--varva-ungdomsspelare>. (Hämtad 2 december 2024.)
- Kilger, M. (2020). "Svårt men givande att vara tränare för sitt eget barn".
Idrottsforskning.se 22 september 2020. Webbartikel.

<https://www.idrottsforskning.se/svart-men-givande-att-vara-tranare-for-sitt-eget-barn>. (Hämtad 2 december 2024.)

Nyberg, H. & Lundahl, J. (2024). "Leksands IF:s valberedning berättar om trakasserier: 'Skickade en loska i ansiktet'". *SVT Dalarna* 25 april 2024. Webbartikel. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/dalarna/leksands-ifs-valberedning-berattar-om-trakasserier-skickade-en-loska-i-ansiktet>. (Hämtad 2 december 2024.)

Potts, A. J., Didymus, F. F. & Kaiseler, M. (2018). "Exploring stressors and coping among volunteer, part-time and full-time sports coaches". I *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, vol. 11, nr. 1, s. 46–68.

Potts, A. J., Didymus, F. F. & Kaiseler, M. (2021). "Psychological stress and psychological well-being among sports coaches: A meta-synthesis of the qualitative research evidence". I *International Review of Sport and Exercise Psychology*, vol. 16, nr. 1, s. 554–583.

Riksidrottsförbundet (2023b). "Ideella ledare helt avgörande för idrotten". Webbartikel.

<https://www.rf.se/nyhetsarkiv/nyheter/2023-05-23-ideella-ledare-helt-avgorande-for-idrotten>. (Hämtad 2 december 2024.)

Riksidrottsförbundet (2023c). "Värdet av ideellt arbete". Webbsida.

<https://www.rf.se/idrott-i-samhallet/vardet-av-ideellt-arbete>. (Hämtad 2 december 2024.)

Riksidrottsförbundet (2023d). *Idrotten vill: Idrottsrörelsens idéprogram*.

<https://www.rf.se/download/18.7e76e6bd183a68d7b71179c/1664978259581/Idrotten%20Vill%20E2%80%93%20Idrottsr%C3%B6relsens%20id%C3%A9program.pdf>. (Hämtad 20 december 2024.)

Riksidrottsförbundet (2023e). "Hot, våld och trakasserier inom idrotten". Webbsida.

<https://www.rf.se/rf-arbetar-med/sakerhet-och-rent-spel/hot-vald-och-trakasserier-inom-idrotten>. (Hämtad 6 januari 2025.)

Rosa, H. (2015). *Social acceleration: A new theory of modernity*. New York, NY: Columbia Press.

Safesportsweden.org. Webbplats.

Samuelsson, P. (2023). "Kriminella försöker värva på fotbollsplan i Skellefteå: Nu varnar klubben föräldrarna". *SVT Västerbotten* 29 september 2023. Webbartikel.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vasterbotten/kriminella-forsoker-varva-pa-fotbollsplan-i-skelleftea-nu-varnar-klubben-foraldrarna--gszlj0>. (Hämtad 6 januari 2025.)

Stier, J. (2012). *Blod, svett och tårar: Ledarkulturen inom svensk landlagsgymnastik – belyst och problematiserad*. Rapport. Västerås: Mälardalens högskola.

Stier, J. (2021). *Samhället och jag: En sociologisk ingång*. Lund: Studentlitteratur.

Stiftelsen Tryggare Sverige (2023). *Brott och otrygghet inom svensk idrott: En lägesbild 2023*. Rapport.

Sundberg, A. (2023). "Här är kaoset i o8-fotbollen – domare som flyr och misshandel: 'Gängkriminella i fotbollen'". *Fotbollskanalen* 28 juni 2024. Webbartikel.

<https://www.fotbollskanalen.se/sverige/har-ar-kaoset-i-o8-fotbollen-domare-som-flyr-och-misshandel-gangkriminella-i>. (Hämtad 2 december 2024.)

Svender, J. & Nordensky, J. (2019). *Jämställdhet bland idrottens ledare*. FoU-rapport 2019:1.

https://www.rf.se/download/18.7e76e6bd183a68d7b7114e7/1664975914332/FOU2019_1%20J%C3%A4mst%C3%A4lldhet%20bland%20idrottens%20ledare.pdf. (Hämtad 6 januari 2025.)

Svenska fäktningsförbundet (2024). "Osunda idrottsmiljöer". Webbsida.

<https://svenskfaktning.se/foreningar/trygg-faktning/osunda-idrottsmiljoer>. (Hämtad 29 december 2024.)

SVT Play 22 april 2024. "Hatet i Leksand". Dokumentär.

<https://www.svtplay.se/video/jAB7DaV/hatet-i-leksand>.

Swiss Olympic (2024). *Ethics compass*. Webbplats.

<https://www.swissolympic.ch/en/verbaende/werte-ethik/ethics-compass/home>. (Hämtad 29 december 2024.)

Williams, R. (1992). *Idrottens historia*. Lund: Alhambra.